

Večernik

Leto III. (X.), štev. 156

Maribor, sobota 13. julija 1929

»JUTRA«

izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejeman v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:
Uredn. 440 Uprava 455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglas po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Pol mesta v razvalinah

VELIKANSKO MUNICIJSKO SKLADIŠČE V JUNAUFU ZLETELO V ZRAK. —
OPUSTOŠENJA V KONZULARNEM DELU MESTA. — DOSEDAJ NAD TISOČ
ČLOVEŠKIH ŽRTEV.

HONGKONG, 13. julija. V Junafu je včeraj zletelo v zrak veliko municijsko skladišče kitajske nacionalistične vlade. Eksplozija je bila tako strašna, da je polovica mesta v razvalinah. Več tisoč v bližini nahajajočih se hiš je bilo dobesedno porušeni do tal in so potegnili dosedaj izpod razvalin že nad 1000 trupel. Močno poškodovane so tudi oddaljene hiše, zlasti tudi evropski del mesta, kjer so konzularna poslopja. Tudi tamkaj je mnogo mrtvih. Angleški konzul je bil lahko ranjen. Angleško konzularno

poslopje pa je tako močno poškodovano, da ni mogoče več stanovati v njem. Popolnoma je porušeni francoski konzulat, konzul in več uradnikov pa je bilo težko ranjenih. V mestu vlada silna panika. Ljudje se boje, da pride do novih eksplozij in beže na vse strani iz mesta. Istočasno se je pojavil tudi ogromen požar, ki grozi, da uniči še to, kar je še ostalo po katastrofalni eksploziji. Inozemci so uvedli tehnično pomožno akcijo za zaježitev požara, vlada pa je odposlala v Junafu vojaštvo, da vzdržuje red.

ukaz, s katerim je imenovan bivši finančni minister dr. Bogdan Marković za ravnatelja privilegirane agrarne banke. Kralj je podpisal dalje zakon o civilno-pravnem postopanju. Z nadaljnim zakonom o ureditvi plač so bile posebne doklade sodnikov in upravnih uradnikov znižane za 20 odstotkov, istočasno pa zvišane oficirske doklade. Z istim zakonom, ki ga je kralj sankcioniral, je odpravljeno avtomatično napredovanje sodnikov.

Preprečen atentat na angleškega zunanjega ministra

LONDON, 13. julija. Snoči ob 8. sta se pojavila dva neznana moška v nekem westminsterskem hotelu, kjer stanuje zunanji minister Henderson in sta hotela na vsak način govoriti z njim, češ da jima je obljubil razgovor. Ker ju Henderson ni hotel sprejeti, sta vdrla v njegovo sobo in ogrožala ministra z revolverji v rokah. V tem hipu je hotelsko osebje sicer razorožilo oba nasilneža, vendar pa se je obema posrečilo pobegniti, še predno je prispela policija. Henderson je dobil po naročilu notranjega ministra sedaj posebno telesno stražo, dočim je hotel strogo zastražen. Napadalec dosedaj še niso mogli izslediti.

Mussolini obišče Anglijo?

LONDON, 13. julija. Socialistični poslanec Wodgewood je vložil v spodnji zbornici interpelacijo, ki se nanaša na vesti o nameravanem prihodu Mussolinija v London, da se udeleži letalske razstave.

Francija za predor pod Rokavskim prelivom

PARIZ, 13. julija. Ravnatelj francoske severne železnice je stavil v Londonu predlog, da prispeva imenom te železnice za izvedbo tehničnih preiskav za gradnjo predora pod Rokavskim prelivom 160 milijonov frankov, za zgradbo predora samega pa 3—4 milijarde frankov. Ta vsota znaša polovico vseh gradbenih stroškov.

Ruski letalci v Italiji

MOSKVA, 13. julija. Skupina ruskih letal iz Moskve namerava preleteti Dardanele in odpluti v Rim, da vrne svoje časni obisk italijanskih vojaških letal.

Poljski polet čez Atlantiko morje

PARIZ, 13. julija. Danes, ob 4.45 zjutraj, sta pristala na letališču Le Bourget poljska prekoceanska letalca Idzikovski in Kobala, ki nameravata z letalom »Maršal Pilsudski« poleteti čez Atlantsko morje v Ameriko. Takoj nato sta startala Francoza Costes in Bellonte za polet v Newyork.

Na stolne žrtev orkana

CARIGRAD, 13. julija. V okolici Trapecunta ob Črnem morju se je med silnim orkanom odtrgal oblak in je celih 48 ur lilo kakor iz škafov. Vse vasi v bližini so popolnoma pod vodo. Veliki zemeljski plazovi so povzročili ogromna opustošenja. Število človeških žrtev je zelo veliko. Dosedaj so našli že nad 400 človeških trupel.

Nova žetev,

ki že po svojih prvih početkih obeta biti zopet bogata ne samo pri nas, ampak skoro v vseh poljedelskih državah Evrope, je napolnila z novo skrbjo vse agrarne in sploh vse gospodarske kroge, ki pravilno presoja razmere in vidijo, da že obstoječa težka kriza kmetijstva lahko preide v novo še hujšo fazo. Temu vprašanju so posvečeni vsi mnogobrojni kongresi kmetijskih strokovnjakov, temu je bila posvečena tudi seja odbora za pripravo kongresa evropskih kmetovalcev, ki bi se naj vršil v l. 1930. Temu vprašanju pa se posvečajo tudi zastopniki ostalih gospodarskih krogov, ki se zavedajo, da je od blagostanja kmeta odvisno tudi blagostanje ostalih panog gospodarskega življenja. Kmet je glavni konzument domače industrije in obrti, ki sta odvisni od kupne moči kmetovalca. Vsaka razumna ekonomska politika mora v prvi vrsti voditi račune o povzdigi kmetijstva in o organizaciji prodaje njegovih produktov. Zakaj ni dovolj, da žito obrodi, treba ga je tudi spraviti v denar, ako naj imata korist kmet in država v celoti.

Med glavnimi vzroki krize našega kmetijstva je prevelika razlika v cenah industrijskih in kmetijskih pridelkov. Dočim so cene industrijskih proizvodov še vedno na znatni višini, pa cene agrarnih proizvodov stalno padajo. Vzrok temu je nedvomno tudi v tem, da se pri nas kmetijstvo hitreje razvija nego industrija, pa tudi v tem, da se cene industrijskih proizvodov s preveliko zaščito umetno drže na večji višini. Nedvomno, domačo industrijo je treba ščititi. Toda industrija nima nobenega haska, če kmet njenih dragih proizvodov ne more kupovati, ker so njegovi produkti prepoceni. Ta problem je isti in v drugih evropskih državah. Toda povsod drugod se že opaža tendenca, da se interesi industrije in kmetijstva spravijo v primeren sklad. Tembolj je ta sklad potreben pri nas, ker je kmet baš pri nas glavni konzument industrijskih proizvodov.

Položaj na trgu za kmetijske produkte ni rožnat. Cene žitu so rapidno padle. Vse agrikulturne države so v težki krizi, zlasti srednje-evropske, tembolj od časa, ko je Amerika vrgla na evropski trg svoje ogromne količine žita po razmeroma zelo nizki ceni. Padec cen žita znaša tokom zadnjega leta skoro 50%.

Poleg ameriške konkurence je temu vzrok tudi dejstvo, da so po vojni tudi industrijske države pričele forsirati svojo kmetijsko produkcijo. Vsaka država se hoče glede kmetijskih proizvodov emancipirati. Vojna je dokazala, da tovarniški stroji ne nadomeščajo živeža in da je treba kruh pridelati v lastni zemlji. Tako so agrarne države korak za korakom pričele izgubljati svoja izvozna področja.

Popolnoma razumljiva je torej skrb, s katero nas navdaja nova dobra žetev. Kaj nam bo žito, če ne moremo zanj dobiti potrebnega denarja? Težki zgledi gospodarskih kriz v zgodovini, ko so bili ljudje prisiljeni dati svoje proizvode skoro zastoni, samo da se jih iznebijo, ali ko so v minolem stoletju metali cele gore

Usodna nesreča pri gasilski vaji

DESET MRTVIH, PET SMRTNO NEVARNO RANJENIH.

LONDON, 13. julija. O priliki dobrodrušne prireditve na korist bolnišnice v Gillinghamu se je pripetila strahovita katastrofa. Prirejena je bila velika gasilska vaja in so imeli gasilci pogasiti neko nalašč v to svrhu postavljeno in zažgano leseno poslopje, v katerem je bilo 15 kadetov in gozdnikov, ki naj bi jih gasilci rešili po lestvah in z rjuhami.

Po neprevidnosti pa so poslopje malo preneglo zažgali. V poslopju nahajajoči se gozdniki in kadeti so pričeli obupno klicati na pomoč. Gledalci, kakor tudi stariši otrok, so smatrali vse vpitje za šalo in so spoznali vso resnost položaja šele potem, ko je plamen objel že vse poslopje.

Med gledalci je nastala strašna panika. Stariši v goreči hiši nahajajočih se mladencev so planili v silni razburjenosti pred hišo, da rešijo svoje otroke, toda ogenj je zavzel med tem že tak obseg, da so se morali takoj umakniti. Tudi gasalci niso mogli nič opraviti, čeprav so se izpo stavljali lastni življenjski nevarnosti.

Končno se je poslopje sesulo. Izpod razvalin so potegnili 10 popolnoma zgubljenih trupel, dočim so dobili ostali mladenci tako težke opekline, da so zdravniki opustili vsako nado, da bi mogli okrevati. Oblasti so odredile obširno preiskavo, da se ugotovi, kako je bilo mogoče, da so kljub vsem previdnostnim odredbam poslopje prezgodaj zažgali.

Macdonald napoveduje važne stvari za ves svet

LONDON, 13. julija. Zunanji minister Henderson je sporočil včeraj zastopnikom časopisja, da bo podal Macdonald na septemberskem zasedanju Društva narodov važne izjave za Anglijo in ves svet. Politični krogi domnevajo, da je napovedana izjava v zvezi z ugodnimi pogajani z Ameriko v vprašanju razorožitve. Kar se vrh tega tiče Briandovega načrta za

ustanovitev zveze evropskih držav, se lahko reče, da bo jesensko zasedanje Društva narodov od njegove ustanovitve nedvomno najzanimivejše.

Znižanje sodniških in povišanje oficirskih doklad

BLAD, 13. julija. Kralj je sprejel danes ministra pravde dr. Srškića v enourni avdijenci. Dr. Srškić je predložil kralju med drugim v podpis

svile v morje, samo da bi cena svile postala, dajo mnogo misliti.

Glavna naloga dobre kmetijske politike mora biti, da organizira prodajo kmetijskih pridelkov, predvsem na onih inozemskih trgih, kjer smo dozdaj dominirali in odkoder nas izrivajo zlasti Amerikanci. V to svrhu pa je potrebno, da damo na trg boljši in cenejši produkt nego drugi. Gotovo je abnormalno, da nas v neposredni bližini tolče s svojim žitom Amerika, da celo s svojimi jabolkami, dočim samo dovoz blaga iz Amerike stane več nego vsi drugi stroški. Zmanjšanje produkcijskih in prevoznih stroškov je prvi pogoj za uspešno pobljanje tuje konkurence. Dobiček se ne doseže samo z visokimi cenami, ampak z nizkimi režijskimi stroški in z dobro organizacijo prevoza. Organizacijo prodaje treba postaviti na široke temelje, po dobro in podrobno izdelanem načrtu in zadržnim (kollektivnim) potom, predvsem pa s podpiranjem in povzdigo tozadevnega kmetijskega združništva. Na eni strani vidimo,

da so zmagali tako v industriji kakor tudi v poljedelstvu oni, ki so izvedli standardizacijo svojih produktov. Edinstvenost v kvaliteti in tipu je v moderni dobi eno izmed najvažnejših sredstev za zmago v veliki tekmi. Amerika je standardizirala ne le svoje industrijske, ampak tudi najvažnejše poljedelske proizvode. Isto tako Kanada in Danska. Vse te države imajo na svetovnem trgu enotne kvalitete in tipe svojih poljedelskih proizvodov. Tudi to se da pri nas izvesti samo potom združništva, ki je tako prepogoj i za enotnost kvalitete in tipa produktov i za dobro organizacijo prodaje.

Zal, da smo v naši državi od tega še zelo daleč. Celo v Sloveniji, kjer imamo najsilnejše razvito združništvo, zlasti tudi kmetijsko, kaj šele v drugih delih države, kjer je združništvo še takorekoč v povojih. Ogromno delo nas še čaka, ako hočemo vsaj v mali meri postati res konkurenčno sposobni na svetovnem trgu.

Mariborski „Grajski trg“

NEKDAJ, DANES IN V BODOČNOSTI.

Zunanje lice našega Grajskega trga je bilo pred približno poldrugim stoletjem precej drugačno kakor je dandanes. Imelo je pač isto, nekako trikotno obliko, a so bile stanovanjske hiše nizke, vaškim podobne, brez vsakršnih izločb in se je od njih zelo odražal impozantni masiv starega gradu s svojimi pritliklinami. Kamenite klopice pred hišnimi vrati so pričale o modrovanju starih Mariborčanov in o klepetavosti nekdanjih »purgaric« ob večernih urah in razposajeno kričanje otrok se je razlegalo po zelenem travniku, ki je svojčas nadomeščal sedanji granitni tlak. Poldnevneška mestna idila, ki je navadno utihnila že v zgodnjih večernih urah, ko je grajska straža zamolklo zatrobila v rog, ko so zaškrpala mestna vrata v zarjavelih svojih tečajih, ko je zabrlela oljnata lučka pred stebrom sv. Florijana, nebeškega varuha pred požarom. Soha sv. Florijana je stala na precej visokem stebru, približno tam, kjer je danes plakatni steber, ozir. električni transformator, sredi trga. Nekateri drugi svetniki, na nižjih stebrih, so delali sv. Florijanu družbo.

Dvoje mestnih vrat je bilo takrat v bližnjem okolišču Grajskega trga. Ena so zapirala dohod proti severo-vzhodu in so stala v višini vzhodnega vogala sedanje Scherbaumove palače. Nad vrati, ki so se imenovala »Graška«, ali »Urhova« vrata, je bil zidan obok, nad njim mala hišica, v kateri je stanoval stražar. Druga vrata grajska, so zapirala trg proti severu, med sedanjo Grajsko kapelico in kavarno Astorio in se je nahajal med njimi kamenit lev, ki diči danes zapadni vhod v grad iz Grajske ulice.

Podnevi je bilo na Grajskem trgu dokaj živo. Gostilna pri »Črnem orlu« je bila važno postajališče za voznike, ki so takrat, ko o železnicah ni bilo ne duha ne sluha, prevažali svoje tovore iz severnih krajev v južne in obratno. Ena glavnih prometnih žil, ki je v tedanjih časih vezala Trst z Dunajem, je bila Tržaška cesta, ki je vodila od Tezna sem navzdol proti staremu dravskemu mostu, od tod strmo navzgor proti Glavnemu trgu, v Vetrinjsko ulico in na Grajski trg, od koder se je nadaljevala v smeri proti Gradcu. Res, da ni poznal takratni človek toliko potreb kakor danes, res pa je tudi, da so se morale vse potrebščine, ki so jih nudile južne obmorske in prekomorske dežele, prevažati takrat v težkih parizirjih proti severu v Gradec in na Dunaj po tej cesti in da je blago od tam proti jugu moralo zopet po isti poti. Razumljivo je torej, da je bilo precej vrvenja na mariborskem Grajskem trgu, ki je značil nekako postajo na sredi poti med Trstom in Dunajem, a je to cesto križala v Mariboru druga važna prometna žila, ki je vezala po Ptujski cesti na eni strani in po gornjedravski cesti na drugi strani hrvaško-ogrske pokrajine s Koroško. Pokanje bičev in krepke »furmanske« kletvice so odmevale od sivih grajskih zidov v slovenski, nemški, hrvaški, madžarski in laški govorici.

V novejšem času se je zunanje obeležje Grajskega trga precej predrugačilo in se danes zopet zelo presnavlja. Tri poslopja so za svoječasno obnovo trga merodajna, namreč: Velika Scherbaumova hiša, preosnova stare konjušnice v trgovske oziroma stanovanjske lokale in lepo poslopje g. Šepeca. Važno pa je tudi za zunanost trga dejstvo, da je izginilo med Scherbaumovo palačo in gradom ono nizko poslopje, ki je deloma nosilo svoječasni obok mestnih vrat in ki je povzročalo, da je bil tedanji dohod na trg sila ozek. Sv. Florijana je zamenjal električni transformator, iz svoječasnih zaprašenih in zapuščenih grajskih kleti je nastala lepa restavracija, iz trgovskih lokalov nekdanje grajske konjušnice krasna kavarana, mesto starih fijakerjev so zavzeli brzeči avtobusi in avtomobili in danes se zunanje obličje v mrzličnem tempu zopet preosnavlja, lepša; duh časa ne miruje!

Dve glavni točki, ki bosta zunanosti trga posebno vtisnili svoj pečat, sta stari »Črni orek«, ki se pomlajuje in raste in pročelje kavarne Astoria, ki je tudi v eri rojstva, a je še omeniti lici hotela »Kosovo« in niže ležeče trgovske hiše, ki sta že prepleskanl, toda nikakor ne srečno. Tiste kričee barve nikakor ne spadata v harmonijo mrtvih svin, ki gospo-

dujejo na grajskih zidovih, na pročelju Scherbaumove in Šepčeve hiše, kakor tudi na ostalih poslopih. Častitljivi »Črni orek« se dviga. Iz srednjeveškega trhega poslopja z nebrojnimi več ali manj posrečenimi prizidki v notranjosti, postaja novo, moderno, reprezentativno poslopje, ki bo Mariboru sploh in Grajskemu trgu posebno, po svoji zunanosti brezdvomno v čast in olepšavo.

Zunanost kavarne Astoria kaže pa že v sedanjem stanju, da je varoval arhitekt pri pročelju one linije, ki se harmonično prilagaja dominantni v slogu gradu samega in je na podlagi vseh teh dejstev pričakovati, da bo naš Grajski trg v najkrajšem času res nekaj lepega, s čemer se bomo mogli ponašati tudi pred razvajenim tujcem.

Kakšna dela bodo še potrebna v bližnji bodočnosti, da bo lepa slika trga popolna?

Ako pogledamo s trga proti realci, nas razveseli krasno pročelje gradu na zapadni strani, zbode nas pa prav občutno oni nesrečni plot, ki loči ulico od novega modernega kavarniškega vrta. Ta plot, ki ga je pred nedavnim časom nekdo čisto po pravici »opeval« v »Večerniku«, bi morda res delal čast kakemu sadovnjaku v Kurji vasi, a nikakor ne spada v tisti okolišč. Mestni magistrat in gospod kavarinar naj bi se čimprej pobotala v tisti zadevi; dobro bi bilo to za Grajsko ulico, še boljše za dragoceno novo pridobitev, krasni kavarniški vrt. Hiše št. 7, 8 in 9 od Scherbaumove palače proti Vetrinjski ulici niso sicer že naravnost grde, bi pa prav lahko že prenesle malo obnove na pročelju. Še mnogo hujše pa je z zunanostjo vogalne hiše med trgom in Vetrinjsko ulico. Ta nestvor naravnost kliče po polirju.

Še nekaj! Potrebno bo vsekakor niveriranje trga in obnova tlaka, a izginiti bo morala nepreklicno tista grda kubična restavracijska koliba pred modernim »Črnim orlom«, ki bo morda prav prišla kaki vaški gostilni, a nikakor ne spada na prenovljeni mariborski »Grajski trg«.

Današnji tržni dan

Je bil, kakor vsi sobotni trgi, zelo bogato založen. Posebno mnogo je bilo povrtnine. Glavnata solata 1 Din, zelje 2—5 Din glavica, stročji fižol 1 Din kupček, kolerabce 4—5 komadov za 1 Din, kumarce 1.50—2 Din komad. Krompir merica 11—16 Din, zelena paprika 1 Din 3—4 komadi, karfižole 1—8 Din. Izmed gozdnih sadežev je omeniti pred vsem pohorske maline po Din 10—12 liter, dočim so gozdne jagode izginile s trga. Borovnice: pohorsko blago 1.50 Din, dolinske 3 Din. Izmed gob je bilo videti samo lisičke po primerni ceni.

Na laških stojnicah so prodajali prve melone (ljubenice) po 8—12 Din komad. Prva jabolka Din 12 do 16 kilogram, pri kmetičah komad po 75 para. Paradižniki so se dobili po 10—12 Din kg, hruške 12 Din. Domače hruške-ječmenke po 12 komadov za 1 Din.

Na Vodnikov trg je dospelo 18 vozov krompirja, čebule, kumarce in fižola. Cene na tem trgu so bile dokaj zmernejše: Krompir merica (7 kg) po Din 11 do 14, kumare prav lepe po 1—2 Din, fižol 1 Din kupček, mnogo večji kakor na Glavnem trgu, čebula Din 1.50 kilogram.

Na špeharski trg je dospelo vsega le devet špeharjev, ki so pripeljali 26 zaklanih svinj. Meso se je dobilo po Din 22—25 kg, slanina Din 23—27, rebra, precej obrana Din 18—20, drobovina po Din 12—15 kg. Vendar niso mogli špeharji prodati niti enega kosa, ker je tržno nadzorstvo odredilo, da se mora vsa na prodaj postavljena svinjina odpremiti v mestno klavnico. Vzroke je najbrž iskati v ročini ter v dejstvu, da se poleti svinjina kaj lahko pokvari. Vsega so zaplenili 25 svinj in 2 teleti.

Na Trg Svobode je dospelo vsega 28 vozov sena, krme, slame in škupe. Padec cen teh produktov je povsem razumljiv, saj je zdaj visoka sezona krme. Danes se je prodajala krma po Din 60—75 meterski stot, seno je imelo isto ceno, a slama se je dobila že za 45 Din. Do sklepa našega poročila je bilo prodano 21 voz blaga.

Mariborski in dnevni drobiž

Našim naročnikom

Ker pričanja sedaj novo polletje odnosno tretje četrtletje, prosimo vse, ki jim je naročnina potekla, da jo obnove. One naročnike, ki imajo več mesecev zaostanka in so morda plačevanje vsled preoblike zaposlenosti prezrli, pa prosimo, da svoj dolg do 15. julija poravnajo, ker bi sicer sicer primorani, da jim list ustavimo.

UPRAVA.

Vsem narodnim društvom v Mariboru in okolici!

V nedeljo, 14. t. m. bo v Marenbergu v Dravski dolini velika narodna slavnost, proslava 10-letnice osvoboditve Dravske doline. Marenberg se smatra še danes za nemško trdnjavo in avantgardo sredi popolnoma slovenskega ozemlja. Nas vseh naloga in dolžnost je, da damo našim vrlim tamošnjim narodnim in kulturnim delavcem povodom te proslave čim največjo moralno zaslonbo. Zato pozivamo vsa narodna društva v Mariboru in okolici, pa tudi vse posameznike, da se udeležijo teh slavnosti v čim največjem številu. Ker so oficijelne slavnosti, zlasti odkritje spomenika padlemu junaku Matiji Gladu in bronaste spominske plošče, povorka po trgu itd. že dopoldne, popoldne pa velika ljudska slavnost, bi bilo želeli, da se večina udeležencev pelje tja že z vlakom ob 5.40 zjutraj. Oni, ki gredo z avtomobili, naj bi prišli vsaj do 9. ure. — Odbor Zveze kulturnih društev v Mariboru. —

Polovična vožnja v Marenberg.

Kakor smo že včeraj poročali, je dovolila gen. direkcija drž. železnic v Beogradu z odlokom št. 55.739 polovično vožnjo udeležnikom proslave v Marenbergu za 13. do 15. julija in vseh vlakih v Sloveniji. Udeležniki naj obdrže vozne karte za tja, ki veljajo v zvezi s potrdilom o udeležbi tudi za vožnjo nazaj. V Marenberg vozijo 3 osebni vlaki in brzi vlak, ki postaja tudi v Marenbergu, ravnotako nazaj trije osebni in en brzi vlak. —

Odlikovanje.

Z redom sv. Save IV. stopnje sta bila odlikovana župnika Čížek Josip iz Jarenine in Gomilšek Fran iz Sv. Benedikta. Oba gospoda sta bila med vojno preganjana in internirana. — Naše čestitke!

Posvetitev pomožnega škofo dr. Rožmana.

Jutri, v nedeljo, se bo vršila v ljubljanski stolnici slovesna posvetitev ljubljanskega pomožnega škofo, koroškega rojaka dr. Gregorja Rožmana. Posvetitev bo izvršil škof dr. Jeglič, soposvečevalca pa bosta lavantinski škof ur. Karlin in krški škof dr. Srebrnič.

Zaplemba lista.

Včerajšnja številka »Delavca« je bila tik pred ekspeditom na pošto in naročnike zaplenjena. Zaplemba se je izvršila sporazumno med državnim pravdništvom in policijo. —

POZOR! PRIDITE!
THERESE RAQUIN
(NE RAZDIRAJ ZAKONA)

Po znamenitem EMILJEVEM ZOLA romanu. Grandiozno umetniško filmsko delo! Triumf dramatike in igre!

KINO UNION

Iz preteče nesreče v Dravskih valovih.

Včeraj popoldne se je kopalcem starega kopališča »Zvezda« in pasantom državnega mostu nudil razburljiv prizor. Dva mladostna kopalca sta uporabljala skupaj eno sandolino. Najbrž sta se zanašala vsak na minimalno telesno težino. Pri tem ju je potegnil znani vrtinec pred Lircerjevo tovarno stolov, kjer je že marsikdo delal svoj — testament in obujal poslednji kes. Čolniček se je prevrnil in dečka sta izginila pod — vodo. Čez nekaj časa pa sta se prikazala zopet na svetlo in bila s par udarci na bregu. Sandolina je splavala po Dravi. Vendar se je čolnarjem posrečilo, da so jo v Melju vjeli.

Špeharji so davi doživeli razočaranje.

Na današnji špeharski trg je dospelo vsega le 9 špeharjev. Vsi drugi so bili poklicni mesarji. Kontrolna komisija, ki začne že okrog 7. zjutraj pregledovati špeharsko blago, je po pregledu odredila, da se ne sme niti en kos svinjine prodati, ampak se mora vsa zaloga odpeljati v svrhu točnega pregleda v mestno klavnico. —

Prijet tihotapec s saharinom.

Sinoči je v Strmi ulici ustavil stražnik nekega sumljivega človeka. Na stražnici so ga preiskali in ugotovili, da ima pri sebi 50 škatelj saharina. Piše se Mihael Savec, pristojen v Račje, 29 let star in oženjen. Policija ga je izročila finančni kontroli. — Na trgu so davi prijeli neko kmetico, ki je imela pri sebi »slučajno« zavojček saharina. Za ta »slučaj« jo bo še glava bolela.

Današnje policijsko poročilo

izkazuje le dve aretaciji: 1 pijanec je moral v zapor in nekega tihotapca s saharinom je zadela ista usoda. Prijav je bilo vloženih 19, med katerimi odpade 9 na cestno-policijske in prometne prestopke, ostale prijave so vsakdanjega značaja.

DANES ZVEČER, dne 13. julija 1929

prosta zabava v Narodnem domu

Za dobro jedajo, pijačo in za razvedrilo skrbi restavraterka, gospa Drčar. 1702

Vinotoč pri Geču.

Počehova 340, Lajtersberk, zopet odprt. Zadnja postaja mestnega avtobusa št. 5. 1701

Zdravnik dr. Vilko Marin v Mariboru od 15. julija t. l. do preklica v ordinari. 1700

Olepševalno društvo v Ptuj

bo priredilo v nedeljo dne 14. julija v tamšnjem ljudskem vrtu (Švicariji) veliko ljudsko veselico, na katero opozarjamo svoje člane in mariborsko občinstvo. Olepševalno društvo Maribor. —

Vabilo

na ustanovno veselico, ki jo bo priredilo pevsko društvo »Lira« dne 11. avgusta v gostilni Lobnig (Tomše) v Sp. Radvanju. 1674

Pozor čevljarji mesta in okolice Maribora!

Na prošnjo čevljarske obrtne zadrage v Mariboru za prireditve prirojevalnega tečaja je urad za pospeševanje obrti v Ljubljani prošnji ugodil ter uvrstil tečaj za čas od 1. avgusta do 15. septembra. Ker bo ta tečaj odgovarjal vsem najmodernejšim zahtevam današnjega časa v čevljarski stroki, ter se bo poučevalo v risanju in rezanju vzorcev, kolekcij itd. končno tudi v lepljenju novih čevljev in vseh gumijastih in usnatih izdelkov, se vabijo tovariši čevljarji iz mesta in okolice, tako mojstri kakor pomočniki, ki žele obiskati ta tečaj, da se prijavijo v pisarni čevljarske zadrage v Orožnovi ulici št. 6 najpozneje do sobote dne 27. julija, v kolikor še to niso storili. Vse potrebščine, kakor lepenke, risalne zvezke itd. dostavi urad za pospeševanje obrti, ter stanejo s poukom vred Din 150. Vsota se plača že pri vpisnini v naprej. Načelstvo. — 1679

Želodčne bolečine,

pritisek v želodcu, zapeka, gniloba v črevesu, žolčnat okus v ustih, slaba prebava, glavobol, težak jezik, blede barva obraza izginijo čisto po večkratni uporabi naravne »Franc Jožef-ove« grenčice, s tem da jo izpijemo kozarec, predno ležemo spat. Specijalni zdravniki za bolezn v prebavilih izjavljajo, da je »Franc Jožef-ovo« vodo toplo priporočati kot v te namene služeče domače zdravilo. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in spec. trgovinah. I.

Tedaj.

Mala Ančka je morala napraviti za šolo nalogo o kraljici Elizabeti iz Schillerjeve »Maria Stuart«. Ko je opisovala, da je morala njena mati, Ana Boleyn, radi zakonolomstva na morišče, je še napravila k poročilu opazko: »Tedaj je bilo namreč zakonolomstvo še zelo kočljiva stvar.«

Iz preteklosti državnega moškega učiteljišča v Mariboru

USTANOVITEV GLAVNE ŠOLE L. 1782. — OD ENOLETNEGA DO DVO- IN KONČNO ŠTIRILETNEGA UČITELJIŠČA.

Prosvitljeni absolutizem je ustanovil ljudsko šolo. Da reši vprašanje, odkod dobiti učitelje za ljudsko šolo, je organiziral Messner takozvano vzorno šolo, ki se pa ni obnesla. Za Messnerjem je pri ko renu zagrabil vprašanje učiteljskega naraščaja Felbiger, ki je v to svrhu ustanovil v mestih s šolsko komisijo normalke. Na teh se bi naj z razširjenim poukom dalo učiteljskim kandidatom znanje, ki je potrebno za dolžnosti in lastnosti pravih učiteljev; samo odtod izšli učitelji se lahko uveljavljajo v podajanju javnega kot privatnega pouka.

L. 1782 se je ustanovila tudi v Mariboru (na Slomškovem trgu) glavna šola. Na njej so se l. 1802 uredili trimesečni tečaji, v katerih so se do l. 1849 vzgajali učitelji na trivijalkah. Postopanje v teh tečajih je bilo prvovrstno, samo da svojega smotra ni doseglo, ker je manjkalo kandidatom materijelnega znanja in pa, ker se program ni dal izvesti v treh mesecih niti znanstveno, niti metodično. Materijelno se je v teh tečajih utrilo znanje iz trivijalk, metodično pa je le pre-mnogokrat suponirana sposobnost za učitelja nadomestila vsako resnično znanje vzgojeslovja. Poleg učiteljev trivijalk so se v teh tečajih vzgajali oni, ki so poslušali še sintakso, poezijo in retoriko in si s tem pridobili sposobnost za hišnega in sploh za privatnega učitelja. Ves pouk se je krčevito držal Petilovih in Leonhardovih učbenikov. V času svojega obstoja od l. 1802—1849 so ti trimesečni tečaji usposobili 379 kandidatov za učitelje trivijalk in 619 pa za hišne in privatne učitelje.

Feuchterslebenov šolski načrt je materijelno terjal od šole mnogo, vsled česar je bilo potrebno dvigniti tudi izobrazbo učiteljstva. Izraz te potrebe so bili enoletni tečaji, v katere so bili sprejeti samo absolventi treh razredov glavne šole. Učni načrt je bil meščansko moderen; poleg elementarnih nalog šole je praktično upošteval higijeno, prirodo in gospodarstvo z vinarstvom, sadjarstvom in svilarstvom. V teh enoletnih tečajih, ki so od 1850-51 do 1860-64 vzgajali naše podravsko učiteljstvo, se je poučeval tudi slovenski jezik z jezikoslovjem. Da niso dosegli ti enoletni tečaji boljših uspehov, je v velikem bilo krivo pomanjkanje definitivnega učnega načrta, vsled česar so se predmeti stalno menjavali. L. 1854-55 je odpadla kot predmet psihologija, logika, zemljepis, prirodopis in prirodoslovje, na novo se je uvedlo risanje; l. 1856-57 je izpadla pedagogika, metodika nazornega pouka in zlogovanja, a se uvedla geometrija in orgle. Nadaljna slabost enoletnih tečajev je bila, da so poučevali nastavniki na njih brezplačno; to poučevanje, ki so ga vršili deloma učitelji glavne šole, deloma nižje realke in ki se je deloma vršilo skupno z učenci glavne šole, so morali nastavniki smatrati kot častno, iz česar pa se je razvil pojm posttranskega. Iz teh enoletnih tečajev, v katerih sta učila slovenščino Ivan Krajnc in Jernej Roth, je izšlo 177 učiteljev.

Splošni razvoj umevanja prosvete pa je povzročil, da se je za dobo 1861-62—1869-70 razširilo učiteljišče v dvoletno, ki pa je bilo še vedno pod vodstvom direktorja glavne šole na Slomškovem trgu, pod čigar streho je bilo učiteljišče od vsega početka. V dvoletno učiteljišče so bili sprejeti samo absolventi dvorazredne realke ali pa nižje gimnazije. Pouk v prvem letu je bil znanstveno-teoretičen, drugo leto pa strokovno-metodičen. Največ časa je imela na razpolago cerkvena glasha, prvo leto 10, drugo pa 6 ur. Kandidati so se pripravljali, kako bodo naučili otroke pošteno krščansko živeti, brati, pisati in računati. Vsled tega se pa niso poučevali zemljepis, zgodovina, prirodopis, prirodoslovje in tehnologija. Tisti kandidati, ki so maturirali z odliko, so postali učitelji glavnih šol, dobri trivijalk, zadostni pa podučitelji. Leta 1866 je postal abiturient le podučitelj in šele po triletnem poučevanju in temu sledečemu praktičnemu izpitu je lahko postal upravitelj oziroma učitelj glavne ali trirazredne ljudske šole. Pod vplivom politično vedno jačjega liberalizma se je

l. 1867 uvedla kot obvezni predmet telovadba in nato še prirodopis in domoznastvo. V jezikovnem pouku se je stremelo, da se kandidati vsestransko izvežbajo v nemščini, slovenski tudi v slovenščini. S privatisti vred je usposobilo dveletno učiteljišče 84 učiteljev, drugače pa 5 z nemškim in 67 s slovenskim in nemškim učnim jezikom.

Izobrazba in težnja po njej je vedno bolj prodirala med široke sloje. Vsled tega je bilo potrebno dvigniti ljudsko šolo, obenem z njo pa učiteljišča in tako je z zakonom od 14. maja 1869, ki je še danes temelj ustroju učiteljišč, postalo učiteljišče štiriletno. Radi mnogih novih šol in temu sledečega velikega pomanjkanja učiteljstva pa so v začetku zaključevali pouk že s tremi leti, tako da je šele šolsko leto 1875-76 uveljavilo štiriletno dobo učiteljskega izobraževanja. Na štiriletnem učiteljišču so že poučevali učne moči, ki so bile namenjene izključno za učiteljišče, deloma pa nastavniki z gimnazije, realke in glavne šole. Učni jezik je bil nemški. Za vadnico je služila petrazredna mestna ljudska šola, ki je bila skupaj z učiteljiščem in nižjo realko pod istim direktorjem. L. 1870. pa se je ustanovila v Mariboru realka in je bila dvorazredna realka ukinjena. Mestna petrazrednica je bila z učenci prenatrana, na drugi strani pa tudi ni mogla služiti za vadnico kot nemška šola bodočim učiteljem slovenskih šol na Slovenskem Štajerskem. Učiteljski zbor je zato predlagal ustanovitev dveh ločenih vadniških razredov, enega z nemškim in enega s slovenskim učnim jezikom, kar je bilo realizirano s šolskim letom 1871-72. S tem pa je moralo učiteljišče vzeti slovo od dolgoletnih prostorov na Slomškovem trgu in se je preselilo l. 1871 v Gambri-novo poslopje na oglu Trubarjeve in Gregorčičeve ulice. Istega leta je radi narodnostnih razmer Spod. Štajerske postala slovenščina obligatna tudi za nemške gojence, za katere so se ustanovili posebni tečaji.

Organizatorično pa so bili dotedanji provizoriji v učnih načrtih definitivno nadomeščeni z organizacijskim statutom učiteljišč od 26. maja 1874, na katerem slovi v bistvu še današnji novim razmeram prilagojeni učni načrt. Smoter novega učnega načrta je bil strokovno popolno obvladovanje snovi, ki se uporablja v ljudski šoli, metodično-pedagoško pa samostojno presojanje vzgojnih in poučnih vprašanj, kar naj dvigne učitelja nad dotedanjo obrtniško »šomašterijo«. Da bi tozadevno bila omogočena učiteljstvu samoizobrazba, so se že v dobi triletnega učiteljišča vršili na zavodu počitniški učiteljski nadaljevalni tečaji.

V tej dobi je bilo najtežje vprašanje učiteljskega naraščaja. Stipendije, katere je država dala dobrim dijakom učiteljišč že v šestdesetih letih, niso imele vidnega uspeha. Najhujša ovira vstopa na nemško učiteljišče je bilo neznanje nemščine od strani slovenskih kandidatov. Da se temu odpmore in da dobi zavod dovolj naraščaja, je bila l. 1874-75 ustanovljena enorazredna pripravnica ali pripravljalni razred. Pripravnica je bila prikrojena za specijelne potrebe učiteljišča, kjer se je pripravil za učiteljišče slabši material z nižjih srednjih šol in kjer so se nemščine neuki učenci z ljudske šole navadili in naučili nemškega jezika. Izkazala se je kot zelo pripravna dovajalka kandidatov; začasna ukinitve 1884-86 je povzročila močan padec gojencev in to v času, ko je potreba po učiteljstvu naraščala, vsled česar so jo hitro vpostavili.

V strokovnem razvoju zavoda je važno l. 1885-86, ko je dobila slovenščina v vsakem razredu 4 tedenske ure, v katerih je poučeval slovenščino nastavnik s strokovno kvalifikacijo. Metodično vzporedno z razvojem pouka uveljavlja od l. 1891 v vadnici koncentracija snovi, na pa dela učiteljski zbor od l. 1886 za omejitvijo snovi, a za njeno poglobitvijo. Z ozirom na ta dva problema se je učiteljski zbor l. 1891-92 radi prevelike omejitve snovi izrekel za petletno učiteljišče, kar je zastopal do zadnjega časa.

Močno je tiščalo učiteljišče vprašanje prostorov. L. 1879 je romalo od Gambri-na v Badlovo hišo na oglu Koroščeve in Vrazove ulice in šele l. 1907, torej potem ko je že l. 1902. dobil svojo telovadnico, se je vselil v lastno poslopje, kjer se nahaja še danes. Načrt velepoteznega poljedelskega zemljišča se ni izvedel, ker je prešla vzhodna polovica za to namenjenega prostora na vogalu Gosposke in Koroščeve ulice v last gimnazije, na drugi polovici pa se je, vtesnjen po šolskem poslopju učiteljišča in po dvorišču, razvil šolski vrt.

Med svetovno vojno je bilo poslopje Državnega moškega učiteljišča zasedeno po vojaštvu, ki je v njem organiziralo goriško rezervno bolnico. Poslopje je vsled tega mnogo trpelo, pouk pa se je kot poldnevni nadaljeval deloma v prostorih vinarske in sadjarske šole, deloma pa na sedanjem ženskem učiteljišču. Vaje v nastopanju v šoli so se vršile na mestni ljudski šoli in v zavodu šolskih

Iz Courtelinove vojaške kariere

Slavni francoski humorist in dramatik Courteline, ki je nedavno umrl v Parizu, je bil dalj časa tudi v državni službi: kot vojak in uradnik. Toda vojaška karijera mu očitno ni čisto ugajala. Tako je vsaj mogoče soditi po njegovih spisih, v katerih se neusmiljeno roga svojim nekdanjim predstojnikom. Neki pariški dnevnik je zabeležil o priliki Courtelinove smrti sledečo zanimivo anekdoto, ki je zelo značajna.

Courtelinu se je posrečilo, da je dobil »radi boleznii štiri tedne dopusta, da se je tako vsaj za nekaj časa rešil vojaške skrbi. Njegov dopust je naglo potekel in pisatelj je premišljeval, kako bi ga mogel še podaljšati, da bi lahko še nekaj časa krokal po pariških kavarnah in gostilnah. In v glavo mu je šinila originalna misel.

Že naslednjega dne se je javil pri službojučem zdravniku, ki se ga je silno prestrašil. Izgledal je namreč kakor kakšno strašilo. Uniforma je visela na njem kakor na kljuki in bila je tako velika, da bi mogla stati v njej dva človeka.

»Za boga«, je vzkliknil zdravnik, »odkod pa ta uniforma?«

»To je moja lastna uniforma«, je odgovoril Courteline. »Tako sem shujšal, da že sam sebe ne poznam.«

Prestrašeni zdravnik ni dolgo pomišljal, ko je videl to strašilo pred seboj. Takoj je brzojavil komandi, da se mora Courtelinu dovoliti podaljšanje dopusta in sicer radi abnormalnega shujšanja in telesne izčrpanosti.

Že pol ure nato pa se je pojavil pesnik v kavarni, kjer je pripovedoval, kako je osleparil zdravnika. Pri nekem starinarju je namreč našel uniformo svojega polka, ki je morala nekoč pripadati kakemu orjaku, ter jo je kupil, ker mu je bila silno prevelika. In tako se je mogel Courteline potem še mesec dni zabavati v zlati svobodi.

Bankrotni kralj

Kralj Husein iz Hedžasa je ena izmed žrtev poveljne dobe. Angleži so ga namreč skupno z njegovim sinom Alijem izgnali iz dežele in poslali na otok Ciper v prognanstvo, dočim sta bila oba njegova sinova srečnejša: Feisal je še danes kralj v Iraku, Abdalah pa emir v Transjordaniji.

Odstavljeni in prognani kralj ni vedel v svoji novi domovini začeti nič drugega, kakor da je postal trgovec s citronami, da si tako pridobi sredstev za svoj »dvor«, ki mu je še ostal in obstoja iz njegove žene, sina Alija, kuharice in enega nameščenca v trgovini. Toda Huseinova trgovina je šla slabo; ali se odstavljani kralj ni nič razumel nanjo, ali pa je bil preslab trgovec, da bi vzdržal konkurenco s tamkajšnjimi premetenimi trgovci.

Kmalu je moral zastaviti pohištvo dveh sob, da pokrije najnujnejše dolgeve. V silne stiske pa je zašel, ko so se obveznostim iz trgovskih poslov pridružili še »državni dolgovi«, ki jih je napravil kot bivši kralj. Kot upniki so se namreč oglasili po vrsti neki bankir, neki uradnik, ki je zanj vohunil, krojač, čevljar in končno še mizar, ki so delali za njegov kraljevi dvor.

sister. Ponk v klavirju, orgljanju in neobveznih predmetih je odpadel. Radi splošnih medvojnih prilik je duhovni nivo šole zelo padel, število gojencev pa je radi odhoda mnogih v vojaško službo padlo na polovico.

Ob prevratu so bili nemški profesorji in gojenci odslovljeni na nemško deželno (žensko) učiteljišče, odtam pa so prišle na zavod slovenske gojenke. Tako, da se je v času, ko je mariborsko moško učiteljišče postalo slovenski zavod, uvedla na zavodu koedukacija, ki je trajala, dokler se ni s šolskim letom 1920-21 z ustanovitvijo sedanjega ženskega učiteljišča začelo deliti ženskih in moških gojencev. Kot ostanek te dobe in kot izraz velikih potreb po učiteljstvu v dobi razširjanja in poslovenjenja spodnještajerskega šolstva pa so ostala visoka (40—50) števila gojencev v posameznih letnikih.

Od svojega postanka pa do danes je zapustilo mariborsko moško učiteljišče 2655 učiteljev.

Stiriacus.

Husein se je odločil za pravdo. Izjavil je, da sicer priznava upravičenost zahtev, pripomnil pa je obenem, da je prevzel te obveznosti v lastnosti vladarja. Gre torej za državne dolge, katere mora poravnati njegov naslednik na prestolu ne pa on. Ker pa so bili upniki prepričani, da od kralja Ibn Sauda ne bodo mogli nič izsiliti, so vztrajali pri svojih zahtevah.

Sodišče jim je ugodilo in obsodilo odstavljenega kralja Huseina, bivšega kalifa vseh muslimanov, sedaj trgovca s citronami, da mora poravnati vse dolgeve. Ker pa to ni bilo mogoče, je kralj Husein kratkoma proglasil nato svoj konkurs. Slava na svetu je pač minljiva...

Razočaranje po svatbenem potovanju

Mlad nameščenec v Meranu, ki se je pred kratkim poročil in odšel takoj s svojo mlado ženo na svatbeno potovanje, je doživel po svojem povratku silno razočaranje. Za časa njegove odsotnosti je bila namreč pri podjetju, kjer je bil nameščen, izvršena revizija in so ugotovili, da je on poneveril 300.000 lir. Ker se ženin ni niti sanjalo, da pride tako nepričakovano do revizije, je odšel brez skrbi na svatbeno potovanje. Upal je namreč, da bo mogel z doto, ki bi jo dobil v nekaj mesecih od svojega tasta, pokriti primanjkljaj v blagajni. Ko se je mlada zakonska dvojica vrnila s svatbenega potovanja, pa so njega takoj aretirali in izročili sodišču. Razočarana mlada žena je vložila seveda proti njemu takoj tožbo za ločitev zakona.

Svetovni avtomobilski promet

V Zedinjenih državah izhaja oficijelni »World Motor«. V zadnji številki objavlja statistiko svetovnega avtomobilskega parka z dne 1. januarja 1929. V prometu je bilo takrat 31.929.952 motornih vozil, od teh 24.4 milijona v Zedinjenih državah. Tekom zadnjih 4 let se je povišalo število od 21.4 milijona na 31.9 milijona. Cela Amerika šteje 26.308.342, Evropa 4.218.986, Avstralija 707.690, Azija 416 tisoč 743, Afrika 278.272 motornih vozil. V Evropi je tako glede avtomobilov kakor glede motornih koles na prvem mestu Anglija z 1.372.109 avtomobili in 715 tisoč 431 motornimi kolesi. Na vsakih 31 prebivalcev pride po 1 motorno vozilo. Na drugem mestu je Francija, na tretjem Nemčija. Slede Italija, Španja, Švedska, Belgija, Danska, Holandska, Švica, Češkoslovaška, Rusija, Poljska, Jugoslavija, Finska, Rumunija, Avstrija, Ogrska, Luksemburg itd. V Jugoslaviji je 10.800 avtov, 2400 motornih koles, skupno 13.200, na vsakih 1200 prebivalcev eno vozilo.

Šahovski dvoboj Aljehin - Bogoljubov.

Bogoljubov je izzval svetovnega mojstra Aljehina na tekmo za svetovno prvenstvo. Glasom zadnjih poročil je tekma dogovorjena in se bo vršila v Wiesbadenu. Začne se 5. septembra. V torek je bila podpisana pogodba med obema mojstroma in upravo mesta Wiesbadena. Tekma se bo vršila na podlagi pogojev zadnje tekme za svetovno prvenstvo v Buenos Airesu.

Tisoč let arabske medicine

ABDUL KASIM, SLAVNI ARABSKI KIRURG PRED 1000 LETI.

Berlinsko vseučilišče je nedavno skupno z društvom inozemskih študentov priredilo svečano komemoracijo v čast slav-nemu arabskemu kirurgu Abdul-Kasimu in v proslavo tisočletnice arabske medi-cinske znanosti sploh. Ob tej priliki je rektor His imel govor, v katerem je pod-črtal ogromni pomen arabske znanosti in kulture za kulturni razvoj evrop-skega zapada. Profesor Liget pa je v ob-širnem predavanju očrtal zasluge Abdul-Kasima, največjega predhodnika moderne kirurgije.

Abdul-Kasim ni bil največji izmed a-rabskih zdravnikov svoje dobe. Avicena je bil nedvomno večja in krepkejša osebnost. Toda Abdul-Kasim je spisal prak-tične spise in navodila, ki so celih 500 let obvladovali evropsko medicino. Nje-gova zasluga je, da se stara sporočila, v kolikor se tičejo medicine, niso izgubila in da se je mogel z njimi okoristiti tudi srednji vek. Zakaj v Franciji, Italiji in Nemčiji ni početkom srednjega veka (še v 11. in 12. stoletju) niti sledu kakšne medicinske znanosti. Vse, kar se je v tej dobi prakticiralo, je bilo samo praznover-no tipanje. Uporabljala so se razna dvom-ljiva sredstva, edino pozitivno znanje je bilo poznavanje nekaterih zdravilnih rast-lin. Niti sledu takega sistema ali takega višjega vidika, kakor da Hipokrat in Ga-len sploh nikdar nista živela. Selitve na-rodov in njihove burje so popolnoma po-kopale antiko medicino, ki se je opirala na filozofijo in pri iskanju globljih vzro-kov bolezni skušala upoznati in proučiti celotni človeški organizem. Vse to so bili že početki moderne anatomije in fiziolo-gije, a vse te kulturne dobrine bi se bile popolnoma izgubile, da jih niso prevzeli Arabci. Ne ve se nič pozitivnega, kako so Arabci spoznali antikno kulturo, zdi se pa, da so posredovali sirski in perzijski zdravniki, deloma tudi kristjani, ki so v prvih stoletjih naše ere nadaljevali gr-ško (helenistično) dedščino. Gotovo je, da so Arabci, ko so v VIII. stoletju za kratko dobo razvili svojo nacionalno kulturo, našli veliko antiknih rokopisov, ki so jih znali ceniti in jih izkoristiti. Na tej podlagi je gradil veliki medicinski dia-

gnostik Razi, ki je napisal najstarejše medicinske monografije (o črnih kozah in ošpicah), L' Abas, ki je diagnostiko raz-širil na temelju proučevanja sputuma, in končno Avicena, ki je napisal celo enci-klopedijo medicinske znanosti.

Med novimi kulturnimi centri, ki so na-stali v VIII. stoletju v Španiji, se zlasti odlikuje Cordoba, ki je imela takrat krog pol milijona prebivalcev, knjižnico z 400 tisoč zvezki, stotino kopališč in 50 bol-nic. V Cordobi se je rodil in je deloval Abdul-Kasim, ki je iznašel mnogo novih kirurških metod in napisal tudi veliko učno knjigo kirurgije, katere so se v Ev-ropi obilno posluževali vse notri do 17. stoletja. Ta knjiga bo kmalu doživljala tisočletnico. Abdul-Kasim v tej knjigi ni samo točno opisal, kako treba lečiti raz-ne rane, podvezovati krvne toke, ravnati in celiti prelomljene kosti, ampak je tudi točno popisal vse kirurške instru-mente tedanje dobe in vse one, ki jih je sam izumil.

Tri stoletja je zapadna Evropa ignori-rala to modrost, ki ji je bila pri rokah, dokler se niso ojunčili benediktinski me-nihi in prevedli dela pogana Abdul-Ka-sima na latinski jezik. Če se kedaj ome-nja, da so Benediktinci obnovili evrop-sko medicino, je torej naravno to razu-meti tako, da so se naslanjali na arabske vzore. Po njih je Evropa izvedela za a-rabsko medicino, ki je od 12. stoletja do-minirala v Franciji in Nemčiji, potom prevodov arabskih spisov pa se je te-danji zapad tudi prvič seznanil z Aristo-telom.

Mednarodni odbor za prirodnoznanstvo v Parizu je sklenil, da izda ob priliki 1000-letnice arabske medicine skupno iz-dajo vseh arabskih medicinskih avtorjev. Kot prvo izdajo dela Avicena in Abdul-Kasima.

Ne razumem več sveta.

V Berlinu je ustrelil te dni 77 let stari kleparski mojster in hišni posestnik Kettmann svojo 71 let staro ženo, po-tem pa še samega sebe. Zadnje čase sta oba ponovno izjavila, da ne razumeta več sedanjega človeka in da je zato bol-še, da gresta prostovoljno v smrt.

Prevelika pobožnost

Župnik neke zamorske baptistovske cerkve v Evanstonu pri Chicagu se je pri-tožil na policiji, da njegova cerkvena ob-čina preveč moli. Torej nenavadna pri-tožba za dušnega pastirja. In policija je res uvidela, da je bila pritožba upravi-čena. Zadnje nedeljo je pastor zaprosil celo za policijsko pomoč. Orožnik, ki je prišel potem, je našel v cerkvi 80 za-morcev, dočim je pastor obupno vil svo-je roke. Služba božja je bila končana že pred več urami, se je pritoževal, a teh zamorcev kar ni mogoče spraviti iz cer-kve. Prepustiti je treba vendar njemu kot župniku, da odloča, kedaj je dovolj po-božnosti. Vrh tega je župnik pripomnil, da je že 80 let star. Orožnik je potem razmišljal, kaj naj ukrene. Spomnil pa se je na ločitev cerkve od države in nika-kor ni hotel nastopiti proti nadurnim mo-litvam. In sedaj bo moral župnik sam na nekak način obračunati s člani svoje cerkvene občine.

Čudodelni kanon

V Bataviji živi plemo, ki ima še popol-noma primitivne običaje in šege. Tako smatra neki star kanon, ki so ga pred več sto leti pustili tamkaj Portugalci, za svo-je najvišje božanstvo. In k tej kanonski cevi romajo od tedaj domačini nizozem-ske Indije, da izprosiijo od tega božan-stva blagoslov za kako stvar. Zlasti ja-love žene pričakujejo, da jim izposluje potomstvo, čim se dotaknejo topovske cevi. Baje še nikdar niso bile razočarane v svojem pričakovanju.

Nedavno pa so hotele oblasti ta kanon, ki je postal že staro železo, odstraniti, kar je domačine strašno razburilo. Bili so popolnoma divji in so smatrali, da se bli-ža konec njihovega plemena. Prosili so zato inozemske oblasti za milost in teni res ni preostalo nič drugega, kakor da so pustile kanon na krapi, kjer je bil in ka-kršen je bil. Nizozemska namreč nikakor ne more riskirati, da bi domači v Bata-viji propadli.

In ko je bila stvar zopet urejena, ter je smel kanon ostati, so priredili domačini veliko slovesnost. Ženske brez otrok so prihitele od vseh strani in pobožno po-ljubovale topovsko cev, od katere pri-čakujejo sedaj otroškega blagoslova.

Sokolstvo

Letovanje na Jadranu. Sokolsko dru-štvo v Novem Sadu je najelo pri Herceg-Novem v Boki Kotorski dvonadstropno zgradbo za letovanje svojih članov in članic. Ker je v zgradbi prostora istoča-sno za 80 oseb, se sprejemajo tudi člani drugih sokolskih društev. Za stan in hra-no se plača dnevno le 20 Din, razen tega 100 Din vpisnine. Kdor izmed članov se zanima za to ugodno priliko, dobi poja-snila pri odboru sokolskega društva v Mariboru, kjer se je treba prijaviti. Leto-vanje traja do 15. septembra.

Sokol v Sv. Juriju ob j. z. razvije nedeljo, 14. t. m. dopoldne o priliki 20-letnega slavlja svoj društveni prapor. Ob 15. uri se bo vršil na sokolskem telovadi-šču javen nastop vseh oddelkov in nato veselica z zelo pestrim sporedom. — Bratje, rodoljubi in prijatelji Sokolstva, udeležite se slavlja od blizu in daleč! — Zdravo!

Sport

Nedeljske tekme.

Igrišče SK Maribora, ob 9. dop.: SK Maribor : SK Železnica, mladinska po-kalna tekma. Sodnik g. Nemec.

Igrišče SK Železnica, ob 17. uri: SK Železnica : SK Svoboda, za Ilgerjev po-kal. Sodnik g. Frankl.

Spremembe v JNS.

Radi ostavke dr. Karnerja, g. Ferića in g. Jakopčiča, ki zapušča Zagreb, je u-pravni odbor kooptiral gg. Gavrančiča, Ribiča in Zirnecja (za II. blagajnika)

JNS še ni rešil Hajdukovega protesta.

Ker se je moral savez obrniti na BLP in SLP za točne podatke glede igralca Markovića, se na včerajšnji seji saveza Hajdukov protest še ni mogel rešiti.

Službeno iz sodniške sekcije.

Kandidate: Vesnaver, Bizjak, Ermenč in Fischer pozivam na sestanek v pone-deljek, 15. t. m. ob 20. uri v kavarni »Ja-dran«. — Tajnik.

Mihael Zevaco

Beneška ljubimca

Zgodovinski roman iz starih Benetk 115

»Visokost,« je zaključil razbojnik, »eno izmed prvih dejanj vaše slavne vlade je bilo, da ste razpisali na-grado na mojo glavo: moje ime je Sandrigo. In zdi se mi, da me to ime odvezuje vsakega nadaljnjega poja-snila.«

Foskari je zardel od jeze.

Njegova prva misel je bila, da bi poklical stražo, u-kazal prijeti Sandrigo ter podpisal na mestu odstavlje-nje velikega inkvizitorja.

Toda nobeno zunanje znamenje ni razodelo misli, ki so zavrvele v njegovi glavi. Pomislil je: ako pošilja ve-liki inkvizitor Sandrigo k meni, potem gotovo ni brez posebne koristi, ako mu prizanesem.

Zato je dejal samo:

»Tu ste moj gost, mojster Sandrigo. Ostalo hočem za trenutek pozabiti.«

»Da, da, visokost; toda ravno zaradi ostalega vas prihajam prositi, da pozabite ne samo za trenutek, nego za vselej.«

»Predrzne so vaše besede, prijatelj!«

»Morda imam pravico, da govorim tako,« je dejal razbojnik, ki mu je bilo popolnoma jasno, da igra za

svojo glavo in da ga more samo predrznost privedi do zmage. »Izkazal sem republiko veliko uslugo. Izkazem pa ji lahko še drugo, še večjo, in pripomniti moram, da jaz edini lahko prinesem to, kar vam hočem prinesiti.«

»In to je?« je vprašal dož.

»Glava Rolanda Kandiana!« je odgovoril razbojnik. Foskari ni trenil.

Že leta in leta je bil vajen ohraniti brezčutno lice v vsakem položaju, kakor da stoji njegova duša visoko nad čustvi, ki vznemirjajo druge ljudi.

V resnici pa je občutil globoko veselje.

Roland je bil neprestana groza njegovih noči. Po njihovem begu so mu dokazovali vsi za stave, da sta Roland in Skalabrino brezpogojno utonila.

Toda že v tistem prizoru na Mostu Vzdihljajev, ki so ga popravljali, v prizoru, ki mu je Roland nevidno prisostvoval, in razgovoru, ki ga je imel takrat z Beru-bom, je Foskari razodel svoj skrivni strah.

Dokler je bil Roland živ in svoboden, se je čutil Foskari kakor uklenjenega; ničesar ni mogel začeti brez skrbi.

Sandrigo pa je nadaljeval:

»V dokaz za to, kar morem in namerjam, vam na-znam, visokost, da sem ubil Skalabrino... Meni ta človek ni bil storil ničesar žalega. Toda za vas je po-menil strašno nevarnost.«

»Zame?« je dejal dož zaničljivo.

»Za vas... Ali pa za republiko, visokost. Rekel bi, da je oboje isto.«

»Na kak način je mogel biti ta razbojnik nevaren?«

»Zato, ker je bil desna roka Rolanda Kandiana... Roland je mislil, Skalabrino je izvrševal. Obadva sku-paj sta bila zelo močna, Roland sam pa je že mnogo slabejši, četudi je še danes vségamogočen...«

»Vsegamogočen!...«

»Da, svetlost. Vaš velik inkvizitor vam je povedal, da je Roland Kandiano poglavar pravcate armade raz-bojnikov. Sami si lahko mislite, kakšnega podjetja se lahko loti z njo. Kar se tiče njegovih pravih namenov, me nič ne brigajo. Ponavljam vam, da jaz edini lahko spravim Rolanda s poti, zato ker vem, kje je, in kako ga je treba prijati... Dajte, da nadaljujem, svetlost! So dili boste pozneje. Najprej sem ubil Skalabrino brez vsakega osebnega interesa; to je toliko, kakor da sem iztrgal bodalo iz Rolandovih rok. Ali mi hočete zdaj dovoliti neko vprašanje?«

»Govorite.«

»Ali veste, kje je škof beneški?«

»Kardinal Bembo?« je vzkliknil Foskari z razburje-njem, ki ga ni mogel več premagovati.

»Da! Kardinal Bembo! Bembo, ki je izginil, ne da bi živa duša vedela, kaj se je zgodilo z njim... Jaz vem, kje je!«

(Nadaljevanje sledi).

Gospodična,

zmožna slovenščine in nemščine ter strojepisja, z lepo pisavo in dobra računarica se sprejme. Pismene po-nudbe pod »Pisarna« na upravo »Ve-černika«. 1643

Kliša s tremi lokali

na prodaj. Naslov pove uprava lista. 1624

Nasproti kolodvora

se odda takoj prazna soba, porabna tu-di za pisarno. Aleksandrova c. 45 I, vrata 6. 1604

Prav te dni

dobil izborni vince iz Peker od gosp. Ferdo Babiča, obl. šol. nadzornika. — Restavracija »Vetrinjski dvor«, Hinko Kosič. 1687

Koncert v Kavarni Park,

vsaki dan in ob vsakem vremenu. Ru-ski kvartet s petjem 1682

Sprejemem učenko

za šivanje perila. Dobi že od začetka nekoliko plače. Naslov v upravi »Ve-černika«. 1694

Ribež, višnje in kosmulje

kupi Podravska industrija sadnih izdel-kov, Maribor, Trubarjeva 9. 1693

Kupim dobro ohranjen otroški voziček.

Naslov v upravi. 1692

Otroški voziček

poniklan, zelo lep in zločljiv, skoraj nov in zločljiv otroški stol prodam. Valva-zorjeva 45, vrata II. 1690

Učenca ali učenko

sprejme trgovina z mešanim blagom. Ivo Stiberc, Cvetlična ul. 19. 1685

Restavracija »Vetrinjski dvor«.

V soboto, nedeljo predpoldan in po-poldan ter ponedeljek zvečer koncert. Za obilen obisk se priporoča H. Kosič. 1686

V gostilni Kosič

na Frankopanovi ulici se dobe dnevno sveže in pečene morske ribe. 1691

Oddam dve prazni sobi.

Naslov v upravi lista. 1698

Lep otroški voziček

in posteljico, dobro ohranjeno, prodam. Naslov v upravi. 1699

Strojepisna soba II. Kovač

Maribor, Krekova ulica 6. Strojepisje, razmnoževanje, prestave. Pouk za po-sameznike v trgovinskih predmetih. Najnižje cene. Prijave za pouk dnevno.

Led na drobno se oddaja

dnevno od 6—8 ure. Volkmaierjeva ul. 5. 1446

Zakonski par brez otrok

išče stanovanje 2 sob in kuhinje v sre-dini mesta za takoj ali pozneje. Po-nudbe pod »Stan« na upravo »Večerni-ka«. 1675

Kavarniško blagajničarko

tudi začetnico, išče za takoj Velika ka-varna, Maribor. 1680

Upokojenec

brez otrok, ki se nekoliko razume na vrtnarstvo, dobi mesto s prostim sta-novanjem (soba s štedilnikom). Po-nudbe na upravo »Večernika« pod »Upokojenec«. 1681

Gospodična

vsled neke udne bolezni priklenjena na dom, želi z resnim inteligentom za-nimivega dopisovanja ali razgovora. Ponudbe pod »Muzikalična« na upravo lista. 1678

Oddam stanovanje,

sobo in kuhinjo, proti odkupu celotne-ga pohištva. Naslov pove uprava lista.

Sobo in črkoslikanje

izvršuje po ceni, hitro in okusno Fra-njo Ambrožič, Grajska ul. 2. 2281

Prodajno jedilno sobo.
Naslov v upravi lista. 1683

Škatle
v vsaki velikosti in kakovosti izdeluje najboljše, najhitreje in najceneje Foto-Kompanija, Maribor, Gregorčičeva ul. št. 12. 1086

Cenjenim gospodinjam
se priporočam za naročila pohištva, izgotovljenega in po načrtu: spalnic, jedilnic, kuhinj, madrac, oتمان, zaves, rolet, lastnega izdelka. Popravila i. dr. se izvršujejo solidno in poceni. Sprejem pohištva tudi v prodajo in zamenjavo. B. Jagodič, Rotovski trg 4.

Sandale vseh velikosti,
šivane kakor tudi damske, moderne sandale najboljše kupite ali naročite po meri v Mehanični delavnici čevljev in sandalov, Vrtna ul. 8, Maribor.

Popravilo ur

hitro, ceno in z 1—5 letno garancijo. Po stenske ure se pride na dom. A. Stojec, Jurčičeva ul. 8. 680

Najvišje cene

plača za staro zlato, srebro in novce kakor tudi za zobovje M. Ilger-ja sin, Maribor, Gosposka ulica 15. 1548

Električne inštalacije,

popravila, svetilke, likalnike, motorje, aparate, elektro blago po konkurenčni ceni pri Ilič & Tichy, Maribor, Slovenska ulica 16. 117

Mizarstvo pohištva Ciril Razboršek,

Taborska ulica 22. Prvovrstno izdelovanje vseh vrst pohištva. Renoviranje antikvaričnega in ostalega pohištva. Cene najnižje. 297

Slovinci,

ki potujete v ali skozi Crikvenico, ste najboljše, najceneje postreženi v Pensionu »Triglav«. Elegantne sobe, prvovrstna kuhinja in vina po nizkih cenah. Priporoča se restavratorka Makso Reš. 1623

Dajte avtomobile,

motorje in kolesa strokovnjaku v popravilo. Vozili boste potem sigurno in brez defektov. Popravila se izvršujejo točno in po brezkonkurenčnih cenah. Brata Komel, mehanična delavnica, Aleksandrova c. 169. 848

VELIKA PRODAJA

po znižanih cenah

Nogavice, pletenine, modno blago, galanterija, parfumerija, potrebščine za šivilje in krojače.

SLAVKO ČERNETIČ, MARIBOR
ALEKSANDROVA CESTA 23

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem prevzela v najem

Sv. Boltenk nad Mariborom
(1037 m).

Potrudila se bom postreči cenj. obiskovalce z vedno svežimi mrzlimi in toplimi jedili, pristnim vinom, pivom in brezalkoholnimi pijačami. Tudi za prenočišče je izvrstno preskrbljeno. Iz Maribora mimo streljišča je v dveh urah in pol najkrajši dohod. Za obilen obisk se priporoča

Franja Šetina.

POPRAVEK!

V oglastu, priobčenem v „Večerniku“ z dne 12. junija št. 131, ki se nanaša na otvoritev gostilne v Frankopanovi ul. 39, se je vrnila neljuba pomota in bi se moralo pravilno glasiti, da sem prevzel znano gostilno **A. LAHNER, Frankopanova ulica 39, na račun.**

Rado Starman, plač. nat.

Zaboje

proda 1099

DRAGO ROSINA
Vetrinjska ulica 26

Najbolj trpežne, elegantne in najcenejše

ČEVLJE

za gospode, dame in otroke izdeluje v svoji lastni delavnici

FRANC MIKL

Zaloga in izdelovanje čevljev

Maribor, Vodnikov trg 2

Tudi na obroke 1487

Spomnite se CMD!

NOGAVICE VSEH VRST

nova specijalna zaloga, radi vpeljave reklamna prodaja po izredno — do 20% — znižanih cenah samo do 20. julija.

J. KARNIČNIK, Glavni trg 11.

Oglejte si cene in zalogo!

Prepričajte se!

Prevzem gostilne.

Cenj. občinstvu vljudno naznanjava, da sva prevzela s 1. julijem daleč na okoli znano Medvedovo gostilno

„Krčevinski dvor“

poprej Cernovšek v Mariboru na Aleksandrovi c. 79.

Za dobro kuhinjo in priznano dobro domačo kapljico iz Slovenskih goric je preskrbljeno,

Priporočava se za obilen poset.

Franc in Marija Reininger.

WECKOVI

APARATI

za VKUHAVANJE, kakor tudi kozarci se dobe pri trvdki

PINTER & LENARD, MARIBOR

Zahtevajte povsod „Večernik“

Po znižanih cenah se prodaja radi predstoječe sezone

Francoski poldelen od Din 12.— naprej,
Francoski volneni deleni od Din 30.— naprej,
Francoski etamini od Din 15.— naprej,
Creppe-de-chine čista svila od Din 80.— naprej,
Foulard svila od Din 70.— naprej,
Angleška pralna svila od Din 60.— naprej ter najrazličnejše damsko in moško sukno, svila, popelin, cefir, platno itd. 1559

DOLČEK I MARINI

manufakturna trgovina, Maribor, Gosposka ulica št. 27

KIS ZA VLAGANJE

kumarc in drugo, vinski kis, špirit, vse vrste likerjev, tropinovec, droženko, slivovko, rum, konjak itd. Na drobno! dobite po zmernih cenah edino pri trvdki Na debelo!

JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA 9

tovarna za izdelovanje dezertnih vin in sirupov.

1501

OBLASTNA HRANILNICA MARIBORSKE OBLASTI

Centrala: MARIBOR, Trg Svobode 3.

Podružnica: CELJE, Cankarjeva 11, nasproti pošte
(Preje: Južnoštajerska hranilnica, Celje)

Dovoljuje vsakovrstna komunalna, melioracijska in hipotekarna posojila, daje posojila na vrednostne papirje in v tekočem računu, eskontira in reeskontira menice, izvršuje žirovne in kontokorentne posle in vse druge v denarno stroko spadajoče transakcije. — Sprejema vloge na vložne knjižice in tekoči račun od zasebnikov, ustanov in drugih denarnih zavodov ter jih obrestuje najugodnejše. — Za vse obveze Oblastne hranilnice mariborske oblasti jamči mariborska oblast z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Zato je zavod najvarnejši v celi oblasti. — Rentni davek plačuje hranilnica sama in ga vlagateljem ne odteguje. Vlagateljem izven Maribora in Celja pošlje na zahtevo položnice 1218

»JDEAL«

Tel. 480

Tel. 480

Parna pralnica in kem. čistilnica

Centrala: Frankopanova 9
Podružnica: Vetrinjska 7
Pride in dostavi se na dom

RADI ODDAJE TRGOVINE SPLOŠNA

ODPRODAJA

celokupne zaloge po znižanih cenah!

Redka prilika za nakup raznega blaga:

PERILO, PLETENINA, DROBNINA, MODNO BLAGO,
GALANTERIJA, SREBRNINA, PARFUMERIJA ETC.

Prodaja OSTANKOV raznih čipk, trakov, bort etc.

**SLAVKO CERNETIČ, MARIBOR,
ALEKSANDROVA CESTA 23**

Svarilo!

Opozarjam vsakogar, da nisem plačnik za dolgove, katere dela moja žena **Terezija Jaušnik.**

Ruše, dne 10. julija 1929.

Jaušnik Anton.

Vzorna gospodinja

vkuhava samo z Rex-aparatom raznovrstno sadje, sočivje itd., ker le v Rex-steklenicah vkuhano sadje ohrani naravni okus. Edina zaloga v Mariboru

Ivan Kovačič

Koroška cesta 10 in Slovenska ulica 10. 1495

OTVORITEV TRGOVINE

PRI GLAVNEM KOLODVORU

Cenjenemu občinstvu vljudno naznanjam, da bom otvoril v ponedeljek dne 8. junija t. l. na

ALEKSANDROVI CESTI ST. 39

specijalno trgovino svojih lastnih izdelkov. Svoje cen. odjemalce prosim, da mi ohranijo še nadalje dosedanje naklonjenost.

Potrudil se bom cenj. odjemalce z garantirano pristnim ter prvovrstnim blagom in nizkimi cenami docela zadovoljiti.

ADALBERT GUSEL

VELEZGANJARNA MARIBOR

PRIPOROČAM:

Za konzerviranje črešenj, višenj in zelišč svojo dvakrat žgano slivovko.

Tu in inozemski rum, pristno srbsko rakijo, konjak, različne likerje, pristen brinjevec, vinsko droženko, tropinovec, kakor tudi vinski špirit za vkuhanje sadja.

Kis za vlaganje kumar, namizni kis, sadni kis, pristni vinski kis iz belega in rdečega vina.

Različno žganje, iz sadja in zelišč, kakor: orehovec, kalmus, encijan, vermut, kumovec, višnjevec.

Pristen malinovec, oranžado in citronado! Točil bom tudi izbo- ren hruškovec, liter à Din 5,-, ki je čist kakor vino.

1645